

Tautą burianti muzika: Valstybės teatro ir Valstybinės muzikos mokyklos istorijos pasakojimas muziejaus erdvėje

Aušra STRAZDAITĖ-
ZIBERKIENĖ

Kauno miesto muziejus

Kauno technologijos
universitetas

ANOTACIJA. Miko ir Kipro Petrauskų namai, Kauno miesto muziejaus skyrius, yra ypač susiję su Lietuvos operos menu. Įkvepiančios asmenybės, kryptingai kaupiami gausūs muziejaus fondai, miesto istorijos kontekstas buvo teigiamos sąlygos ekspozicijos „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“¹ kūrimui. Muzikos istorija, o šiuo konkrečiu atveju – Valstybės teatro ir muzikos mokyklos istorija, gali tapti labai sudėtinga, kai siekiama ją patraukliai išdėstyti ekspozicijoje įvairaus amžiaus ir išsilavinimo klausytojui, atskleisti įvairius – valstybingumo ugdymo, politinės situacijos, tarptautinio konteksto – aspektus. Straipsnio tikslas – pristatyti, kaip Valstybės teatro – operos ir baleto bei Valstybinės muzikos mokyklos istorija buvo pateikta muziejaus erdvėje, kaip ši ekspozicija ir memorialinis Kipro Petrausko butas buvo pritaikyti pasakojimui apie žydų muzikus ekskursijoje „Vilties balsai“ (2019) ir kaip muziejaus ekspozicijos buvo išplėstos papildytosios realybės technologija sukūrus mobiliąją programėlę „Petrauskas the RemArkable“².

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI:

muziejus, muziejaus lankytojas, Valstybės teatras, valstybingumas, opera, baletas, mokykla, žydų muzikai, papildytoji realybė.

Miko ir Kipro Petrauskų namai (Kauno miesto muziejaus skyrius) visomis prasmėmis yra istorinis pastatas: čia gyveno pirmosios lietuviškos operos „Birutė“ kompozitorius, pedagogas Mikas Petrauskas (1873–1937) ir vienas žymiausių Lietuvos dainininkų Kipras Petrauskas (1885–1968). K. Petrauskas, debiutavęs operoje „Birutė“ 1906 m., 1911–1920 m. dainavo Sankt Peterburgo Marijos teatre, 1920 m. kartu su Lietuvių meno kūrėjų draugijos nariais įkūrė lietuvių operos teatrą ir dainavo pirmame teatro spektaklyje, G. Verdi „Traviata“, 1920 metų gruodžio 31 dieną.

- 1 Ekspozicijos „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“ dizainą kūrė Aistė Levickytė ir Asta Butėnienė, ekspoziciją gamino Remigijus Gyls.
- 2 Šio straipsnio autorė yra ekspozicijos ir ekskursijos kuratorė, tad čia pateikiama jos nuomonė.

Broliai Mikas ir Kipras Petrauskai namą pasistatė 1924 m. pagal architekto A. Golovinskio projektą. 1969 metais, tik metams prabėgus po K. Petrausko mirties, LTSR Ministrų Taryba nutarė šiame name įkurti K. Petrausko memorialinį muziejų. Muziejus buvo įkurtas 1970 m., oficialus atidarymas įvyko 1977 m. sausio 31 dieną.

Nuo muziejaus veiklos pradžios fonduose buvo sukaupta daugybė eksponatų, daugiausia susijusių su M. Petrausko, K. Petrausko, jo žmonos Elenos Žalinkevičaitės-Petrauskienės gyvenimu ir kūryba bei Valstybės teatro (dabar – Kauno valstybinis muzikinis teatras) solistų veikla. Dar paminėtini Juozą Gruodį³, Stasį Šimkų, Antaną Kučingį, baleto šokėją Petrą Volkovą ir jų veiklą liudijantys eksponatai.

Valstybės teatrą pristatanti ekspozicija jau buvo rengta M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos istorijos muziejuje (dabar – Kauno miesto muziejus), paminėtinos ir parodos, atskleidžiančios įvairius Valstybės teatro aspektus: „Valstybės teatro baletas“ (2012), „Lietuvai ir muzikai pasiaukoję“⁴ (2012), „Žydu muzikai tarpukario Lietuvoje, Kaunas“ (2013), „Visos jos tokios...“⁵ (2013).

Intensyvūs ekspozicijos rengimo darbai prasidėjo muziejui tapus Kauno miesto muziejaus skyriumi ir pasitinkant valstybingumo šimtmetį. Palankios ekspozicijos kūrimo sąlygos buvo tiek Miko ir Kipro Petrauskų asmenybės, tiek gausūs muziejaus fondai. Ekspozicijoje buvo pasirinkta pristatyti tik muzikinę Valstybės teatro pusę – operą ir baletą, neįtraukiant dramos trupės, bei Valstybinę muzikos mokyklą.

Ekspozicijos „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“ (toliau – Ekspozicija) rengėjai pasirinko akcentuoti keletą svarbių momentų – Kauno miestą, teatro pastatą ir teatre kūrusias asmenybes. Valstybės teatras buvo įkurtas Kaune, Pirmosios Lietuvos Respublikos Laikinojoje sostinėje, kuris iki tol buvo carinės Rusijos imperijos I klasės karinės tvirtovės miestu. Tapęs nepriklausomos Lietuvos sostine, Kaunas sparčiai augo, čia kūrėsi valstybinės ir kultūrinės institucijos. Į Lietuvą grįžo svetur gyvenę lietuviai, laikinus namus rado užsienio kūrėjai.

Daugiau nei du dešimtmečius Kaune veikusio Valstybės teatro veiklą buvo nuspręsta pristatyti per ryškiausias, reikšmingiausias asmenybes. Valstybės teatro pastatas yra įvairių istorinių įvykių liudininkas, tad, 2018 m. pasitinkant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, norėta Valstybės teatro istoriją pateikti per Lietuvos valstybingumo prizmę.

3 Kompozitoriaus Juozo Gruodžio namai yra Kauno miesto muziejaus skyrius.

4 Paroda skirta J. Dambrausko, A. Kačanausko, S. Šimkaus ir J. Pakalnio jubiliejams.

5 Paroda skirta Valstybės teatro solistėms.

Kiti ekspozicijos kūrėjams iškilę iššūkiai buvo gana įprasti muziejams – riboto dydžio stačiakampė patalpa, gausi informacija ir poreikis ją pateikti tiek suaugusiajam, tiek vaikui. Sprendžiant šias užduotis buvo pasirinktas konceptualus informacijos pateikimo būdas, panaudoti visi patalpos paviršiai, pasitelkti skirtingi apšvietimo lygiai, ribotas spalvingumas, judesiu aktyvuojami segmentai, lankytojams pasimatuoti skirti 2D kostiumai, į ekspozicijos naratyvą integruoti originalūs eksponatai ir Laimės Kiškūnės sukurtas liepų, būdingų Laisvės alėjai, žiedų kvapas. Erdvę padalijo teatro fasado stendas, artistų siluetai ir scena su užuolaidomis.

Kurdami ekspoziciją rengėjai laikėsi nuostatų, jog pristatomi objektai, pasakojama istorija turi būti atskleidžiami palengva, lankytojas neturėtų visko aprėpti žvilgsniu iš karto; kiekvienas eksponuojamas objektas, apšvietimas, formos, spalvos, garsai, taip pat sienos, grindys, lubos ir netgi kvapas turi turėti funkciją.

Pristatydami Valstybinę muzikos mokyklą, rengėjai pateikia jos istoriją, direktorių, pedagogų, mokinių nuotraukas, dokumentus ir koncertų programas. Paminėtini J. Gruodžio „rūpestiai“, išsakyti minint mokyklos dešimtmetį:

„Pirmasis mūsų išugdytos Muzikos Mokyklos rūpestis yra pažinti savosios muzikos diegus. Išmokti atskirti tai, kas mūsų muzikoje yra originalaus, ką mes tik vieni turime ir kas yra brangu ne tik mūsų tautai, bet ir net didžiausiems kosmopolitams. Antras rūpestis yra pažinti pasaulio muziką ir, jaugus į Europos menininkų tarpą, kelti muzikos kultūrą visoj mūsų šaly. Trečias mūsų rūpestis – ugdyti savo muziką, gaivinamą tomis sultimis, kurios tik ir padarytų lietuvių muziką gyvą ir tada, kai mes savo kompozicijose nebevertosime liaudies motyvų“ (*Valstybės muzikos mokykla* 1930: 40).

Eksponuojamose nuotraukose, koncertų programose atsiveria daugiataučio Kauno vaizdas.

Kauno valstybinio muzikinio teatro⁶ pastatas su jį supančiu miesto sodu yra Kaunui ir Lietuvai svarbi vieta. Verta atkreipti dėmesį į toje vietoje buvusias katalikų kapines, pirmąjį Steigiamojo Seimo posėdį 1920 m., sovietinės respublikos deklaraciją 1940 m. ir Romo Kalantos susideginimą 1972 metais.

Rengėjai išnaudojo visus paviršius – ne tik sienas, bet ir grindis, lubas, pasitelkę skirtingą apšvietimą, sukūrė teatro salės sietyno maketą. Dauguma ekspozicijos eksponatų yra fotografijos, tad jos tapo vienu iš ekspozicijos vizualių sprendinių. Rengėjai siekė sukurti patekimo į nuotrauką efektą, panaudodami monochrominę spalvų gamą su

6 Teatro pastatą suprojektavo Kauno gubernijos inžinierius architektas Justinas Golinevičius. Pirmą kartą teatras lankytojams atvėrė duris 1892 m. sausio 21 d., pristatydamas Nikolajaus Gogolio „Revizoriaus“ premjerą. XX a. 3–4 deš. teatro pastatas buvo trisysyk rekonstruotas pagal architektų Vladimiro Dubeneckio, Mykolo Songailos, Aleksandro Gordijevičiaus ir Vytauto Landsbergio-Žemkalnio projektus – išplėstos teatro erdvės, salė, dekore panaudoti lietuviški elementai.

fotografijoms būdingais pilkais ir rusvais atspalviais. Vienintelė ekspozicijoje ryški spalva – tamsiai raudonos teatro grindys ir scenos užuolaidos. Norint išvengti nuobodus stačiakampės salės vaizdo, buvo nutarta sukurti išgaubtus standus, foninėms iliustracijoms panaudojant teatro balkonų dekorą.

Ekspozicijai buvo atrinktos įdomiausios nuotraukos ir programos, artistas iliustruojamas viena vaidmens nuotrauka. Daugiau nei dvidešimties metų istorija atskleista dvylikoje standų, kuriuose pasakojimas suskirstytas segmentais: teatras kaip valstybės įvykių liudininkas, pirmasis operos vaidyklos spektaklis – G. Verdi opera „Traviata“, teatro pradininkai, operos solistai, dirigentai ir baletu artistai bei nacionaliniai veikalai – operos ir baletai.

Ekspozicijoje pateikiama ištrauka iš žurnalo *7 meno dienos*, kurioje J. Tallat-Kelpša ir S. Šilingas akcentuoja besikuriančią valstybę, dainavimą lietuvių kalba ir įvykio jaudulį:

„Valstybės opera kūrėsi tose pat sunkiose sąlygose, kurias gyveno ir jaunutė valstybė: be prityrusių žmonių ir lėšų, bet tvirtu tikėjimu, darbu ir nepalaužiama valia, kad tikslas bus pasiektas“ (Valstybinės operos kūrimosi bruožai 1930: 8).

„Publika, nors didžiumoje, kai dėl operos, abejingai buvo nusistačiusi, „Traviatos“ žiūrėti ėjo su abejonėmis perpildyta dūšia, teatran visi veržte veržėsi ir jis greit buvo su „kaupu“ perpildytas. Uždangai pakilus, scenoje „petys į petį“ pasirodė „išsirikiavę“ operos dalyviai – choras ir orkestras. Operos tarybos pirmininkas, kuris tuo metu buvo ir L. M. K. Draugijos pirmininku, pasakė atidengiamąjį žodį. Tas „žodis“ buvo labai trumpas, nes kalbėtojas taip susijaudino ir vos nepravirko! O grįžęs į savo lovą, kad sektų pirmuosius operos žodžius, pravirko kaip kūdikis... Iš džiaugsmo verkė ne vienas S. Šilingas! Spektaklis prasidėjo tautos himnu, kurį sugiedojo solistai su choru, orkestrui pritariant. <...> Vien nuogas faktas, kad neprikl. Tėvynėje, lietuviai lietuviškai taip gražiai dainuoja ir vaidina, kad žiūrovų akyse iššaukė ašaras!“ (ibid.: 12–13).

Ekspozicijos stenduose netilpusi gausi informacija perkelta į ekskursiją. Pristatant teatro pradininkus, akcentuojama, jog kurdami savo šalies kultūrą, tiek valdžia, tiek menininkai ir kultūros puoselėtojai stengėsi pasivyti kitas Europos šalis ir didmiesčius. Valstybės teatro kūrėjai siekė kūrybiškai perteikti pasaulio muzikinės kultūros vertybes, statė lietuviškas operas ir baletus, kūrė koncertinio gyvenimo tradicijas. Atskleidžiamas ir teatre dirbusių menininkų pedagoginis darbas Valstybinėje muzikos mokykloje. Pasakojimas apie Valstybės teatrą – tai solistų, dirigentų, muzikantų, baletu šokėjų, iki tol dirbusių svetur ir sugrįžusių kurti savo šalyje, gyvenimai ir likimai; taip pat naujoji karta, užaugusi Nepriklausomoje Lietuvoje, ir užsienio menininkai, apsistoję Lietuvoje. Ekspozicijos rengėjai pristato jų išsilavinimą, veiklą Valstybės teatre ir kitur, likimus prasidėjus Antrajam pasauliniam karui ir sovietų okupacijai. Paminėtina, jog didžiulę įtaką Lietuvos teatro menui padarė Lietuvoje ilgiau ar trumpiau viešėję menininkai –

baletu artistai, režisieriai, muzikantai, dailininkai, dėl įvairių priežasčių negalėję kurti savo šalyje⁷.

Nors Valstybės teatras demonstravo plačią klasikinių ir šiuolaikinių operų ir baletų pastatymų paletę, nacionalinių veikalų pastatyta nedaug: operos – M. Petrausko „Birutė“ (1921), J. Karnavičiaus „Gražina“ (1933), „Radvila Perkūnas“ (1937), M. Petrausko ir J. Dambrausko „Eglė“ (1939), A. Račiūno „Trys talismanai“ (1936), S. Šimkaus „Kaimas prie dvaro“ (1942) ir vienaveiksmai baletai – V. Bacevičiaus „Šokio sukury“, J. Gruodžio „Jūratė ir Kastytis“, B. Dvariono „Piršlybos“ (1933) ir J. Pakalnio „Sužadėtinė“ (1943). Verta atkreipti dėmesį, jog nacionalinių veikalų premjeros Valstybės teatre buvo priderintos prie Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo dienos šventės, Vasario 16-osios, – tai M. Petrausko „Birutė“, M. Petrausko ir J. Dambrausko „Eglė“, J. Karnavičiaus „Gražina“ ir „Radvila Perkūnas“.

Valstybės teatro istorija baigiama pasakojimu apie nacių ir sovietų okupacijas, skaudžiai paveikusias tiek teatralų gyvenimą, tiek teatro repertuarą. Iškilūs muzikai buvo nužudyti, represuoti, karo pabaigoje į Vakarus pasitraukė daugybė teatro žmonių, teatro veikla patyrė sovietų ideologijos įtaką.

Kiekvieną istoriją galima papasakoti iš įvairių pusių – džiaugsmingus įvykius keičia liūdni, o tragiškoje istorijoje galima rasti šviesos ir vilties spindulį. Apie Valstybės teatrą, Valstybinės muzikos mokyklos pedagogus ir jų mokinius pasakojama daugybė istorijų. Viena jų – Pirmosios Lietuvos Respublikos žydų muzikų istorija.

Tarp daugybės veidų ir pavardžių, įamžintų Valstybės teatro ir Valstybinės muzikos mokyklos fotografijose, programose, dokumentuose, išsiskiria žydų muzikai, pasirinkę gyventi ir kurti Kaune, savo menu prisidėję prie jaunos Lietuvos kūrimo ir su ja tapatinęsi. Valstybės teatro ir Valstybinės muzikos mokyklos istorija neatsiejama nuo Hofmeklerių, Stupelių šeimų, smuikininkų I. Vildmano-Zaidmano, R. Stenderio, L. Hajóso, P. Berkavičiaus, Ch. Šulgino ir daugelio kitų. Kauno istorija glaudžiai susijusi ir su mažosios scenos artistais – „Hofmeklerbandu“, Danieliumi Pomerancu, Danieliumi Dolskiu ir

7 Teatre dirigavo ir net rengė premjeras viešintys užsienio dirigentai: Emilis Kuperis, Nikolajus Malko, Michailas Šteimanas, Napoleone'as Annovazzi, Franzas von Hoesslinas, Albertas Coates'as, Albertas Wolffas, Isajus Dobrovenas, Giuseppe'è dell Campo, Robertas Hegeris ir kt. (iš viso 15 užsienio dirigentų), gastroliavo užsienio dainininkai. Kiek ilgiau spektakliams dirigavo smuikininkas ir dirigentas Ferdinandas Viržingas, smuikininkas iš Rygos Ruvimas Stenderis. Rusų emigrantai režisieriai Dmitrijus Arbeninas, Nikolajus Vekovas, Nikolajus Tichomirovas, Teofanas Pavlovskis (1881–1936) Valstybės teatre rengė spektaklius. Daugiau nei dešimt metų Valstybės teatro baletu trupėms vadovavo rusų baletu artistai – Pavelas Petrovas, Georgijus Kiakštas, Vera Karalli, Teodoras Vasiljevas, Nikolajus Zverevas su Vera Nemčinova ir Anatolijumi Obuchovu, Aleksandra Fiodorova-Fokina.

kitais. Jų vardai liko muzikos įrašuose, koncertų recenzijose, jų ugdyti mokiniai užaugo ir patys tapo mokytojais.

2019 m. minint Kauno geto panaikinimo metines, Kauno miesto muziejaus Miko ir Kipro Petrauskų skyriuje buvo parengta ekskursija „Vilties balsai“, skirta žydų muzikams bei žydų gelbėtojams, kartu pristatyta Petrauskų namuose išgelbėtos Danutės Pomerancaitės istorija⁸. Ekskursija pavadinta pagerbiant giesmę „Hatikvah“, atliktą iškilmingame koncerte, kuriame išgyvenusiems Kauno geto muzikams dirigavo M. Hofmekleris (Melnikas 2008: 206). Ekskursijoje „Vilties balsai“ pristatomi žydų muzikai, dirbę Valstybės teatre, Valstybinėje muzikos mokykloje, Mažojoje scenoje, jų muzikos įrašai, atkreipiamas dėmesys į muzikinį žydų ugdymą, lietuvių ir žydų santykius, Antrojo pasaulinio karo įvykius Lietuvoje, getą ir muziką jame. Taip pat pasakojama apie tuos, kurie nenusidėjo žmogiškumui ir gelbėjo savo bendrapiliečius – žydus.

Operos solisto Kipro Petrausko memorialiniame bute yra memorialiniai ir ekspoziciniai kambariai. Memorialiniuose kambariuose (K. Petrausko darbo kabinetas, svetainė, E. Žalinkevičaitės-Petrauskienės kambarys) eksponuojami autentiški Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpio baldai, Lietuvos dailininkų paveiksai, skulptūros ir suvenyrai, dovanoti K. Petrauskui ir E. Žalinkevičaitėi-Petrauskienei įvairiomis progomis, istorinės fotografijos. Ekspoziciniuose kambariuose pristatoma namo statybos istorija, Petrauskų giminės genealoginis medis, K. Petrausko kūrybinė veikla Sankt Peterburgo Marijos teatre, gerbėjų laišakai, kūrybinė veikla, gastrolių momentai, laišakai žmonai, pomėgiai ir kt. Atskiras kambarys yra skirtas kompozitoriui M. Petrauskui, jo gyvenimui, kūrybai, pedagoginei ir kultūrinei veiklai (eksponuojami memorialiniai daiktai).

2019 m. Kauno miesto muziejus kartu su partneriais – Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetu ir VšĮ „Akademinė leidyba“ – įgyvendino projektą „Kauno miesto muziejaus Miko ir Kipro Petrauskų skyriaus ekspozicijų išplėtimas papildytosios realybės technologija“ (vadovas dr. Arūnas Puškorius), kurio dalį finansavo Lietuvos kultūros taryba ir MB „Akademikai“. Projekto metu buvo sukurta mobilioji programėlė „Petrauskas the RemArkable“, praplėtusi memorialinio Kipro Petrausko paveldo ir ekspozicijos „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“ turinį.

Dalyvavimą projekte lėmė eksponuojami objektai – nuotraukos, dokumentai, gaidos, kurios neretai eksponuojamos statiškai. Mobilioji programėlė leidžia eksponatą ne pamatyti, o patirti kitokiomis priemonėmis, pateikti jį įdomiau. Ji daugiausia naudojama memorialiniame Kipro Petrausko bute, o ekspozicijoje „Valstybės teatras. Tautą burianti

8 Po ekskursijos muziejaus koncertų salėje demonstruotas Valstybinio žydų Gaono muziejaus dokumentinis filmas „Seserys“ (2016).

muzika“ ja teatro pastatas pristatomas iš paukščio skrydžio, įgarsinama muzikos mokykla, perteikiami artistų siluetai, atskleidžiami tikrieji šaržuotų asmenų veidai.

Išvados

Valstybės teatro šimtmetis yra puiki proga iš arčiau pažvelgti į įvykius, asmenybes, jų likimus, elgesį sunkiomis aplinkybėmis, paraginti didžiutis savo herojais ir pabandyti su jais susitapatinti. Kaunas tapo greitai augančia sostine, politikos, švietimo ir kultūros centru, didžiųjų asmenybių ir didelės kūrybos, ambicijų miestu. Kartu Kaunas buvo ir daugiakultūris įvairių kalbų, tradicijų ir praradimų miestas. Valstybės teatro ir Valstybinės muzikos mokyklos istorija atskleidžia šias istorijas įvairiu kampu.

Ekspozicijoje „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“ pateikiama gausi ir daugiaplanė informacija, o tematinis ekskursijos „Vilties balsai“ pasakojimas atveria siauresnę, bet gilesnę istorijos dalį. Valstybės teatro artistų, Valstybinės muzikos mokyklos pedagogų asmenybės yra tinkamas pagrindas pristatant muziejaus lankytojams įvairią Lietuvos ir Kauno muzikos istoriją.

Kauno miesto muziejaus ekspozicija „Valstybės teatras. Tautą burianti muzika“, ekskursija „Vilties balsai“ ir mobilioji programėlė „Petrauskas the RemArkable“ yra vienas iš pavyzdžių, kaip pristatyti savo miesto ir šalies istoriją, kviešti lankytojus ir muziejininkus ją pažinti.

Įteikta 2020 10 05

Priimta 2020 11 09

LITERATŪRA

- Antanas Kučingis*. Laiškai. Dokumentai. Atsiminimai. Sudarytoja K. Mikuličiūtė-Vaitkūnienė. Kaunas: M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus, 2012.
- Bruveris, J. Operos pakilimo metai. *Lietuvių teatro istorija. Pirmoji knyga 1929–1935*. Vilnius: Gervėlė, 2000, p. 332–381.
- Bruveris, J. *Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.
- Lietuva litvakų kūryboje*. Parodos, skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui, katalogas. Vilnius: Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, 2018.
- Lietuvos muzikos istorija*. II knyga. *Nepriklausomybės metai 1918–1940*. Sudarytojas A. Ambrazas. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija; Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2009.
- Lukšionytė-Tolvaišienė, N. *Gubernijos laikotarpis Kauno architektūroje (1843–1915)*. Kaunas: VDU leidykla, 2001.
- Markeliūnienė, V. Branda ir naujos versmės. *Lietuvių teatro istorija. Antroji knyga 1935–1940*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2002, p. 206–236.

Melnikas, L. *Lietuvos žydų muzikinio paveldo pėdsakai*. Vilnius: Charibdė, 2008.

Šabasevičius, H. Spektakliai, choreografijos, šokėjai. *Lietuvių teatro istorija. Antroji knyga 1935–1940*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2002, p. 238–266.

Šabasevičius, H. Kūrybinė baletu branda. *Lietuvių teatro istorija. Pirmoji knyga 1929–1935*. Vilnius: Gervė, 2000, p. 382–418.

Valstybės muzikos mokykla 1920–1930. Kaunas, 1930.

Valstybinės operos kūrimosi bruožai (Iš J. Tallat-Kelpšos ir St. Šilingo atsiminimų). *7 meno dienos*, 1930, Nr. 61.

Music uniting the nation: the historical narrative of the State Theatre and the State School of Music in the museum space

SUMMARY. The history that Kaunas experienced as the provisional capital of the First Republic of Lithuania is special. Kaunas has become a fast-growing capital, a centre of politics, education and culture, a city of great personalities and great creativity and ambition. At the same time, Kaunas was a multicultural city of various languages and traditions. The same Kaunas became a city of irreparable losses. The history of the State Theatre and the State School of Music is extensive and revealing from various aspects. The Century of State Theatre is a great opportunity to take a closer look at events, personalities, their destinies and behaviour in difficult circumstances, offering a fine opportunity to express pride in these heroes from the past and finding common points of identification.

The history of music, and in this particular case – the history of the State Theatre and Music School can become very complicated if the aim is to present this information in an exposition capturing the interest of visitors of different ages and at varying levels of education, revealing various perspectives in the contexts of statehood, education, the political situation at the time and on the international scale.

The article shows how the histories of the State Theatre and the State School of Music have been presented in the museum space, how the tour Voices of Hope was adapted to the memorial apartment of Kipras Petrauskas and the exposition The State Theatre. Music that joins the Nation and how the museum's expositions were enhanced with technology in the form of the mobile app Petrauskas the RemArkable.

This practice employed by the Kaunas City Museum is just one example of a way of presenting the history of the city and our country, inviting the public to learn and to engage visitors and museum staff alike.

KEYWORDS:

museum, museum visitor, State Theatre, statehood, opera, ballet, music school, Jewish musicians, mobile app.